

Zuidas dōk

Veldonderzoek vleermuizen

Rapportage actualisatie milieu-
informatie - Bijlage 4
Toelichting bestemmingsplan -
Bijlage 7

Maart 2016

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

ProRail

**x Gemeente
x Amsterdam**

Aanvullend onderzoek vleermuizen In het kader van de Flora- en faunawet

Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam

Opsteller: F.A. van Meurs

Aanvullend onderzoek vleermuizen

In het kader van de Flora- en faunawet

Ondertitel	Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam
Opsteller(s)	F.A. van Meurs
Datum	14-01-2016
Versienummer	02
Rapportkenmerk	ER20151123v02
Aantal pagina's	45
Opdrachtgever	Gemeente Amsterdam, Project Zuidasdok
Contactpersoon	A. Brouwer
Collegiale toets	L. Boon
Wijze van citeren	Meurs, F.A. van, 2016. Aanvullend onderzoek vleermuizen. Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam. Kenmerk ER20151123v02. Ecoresult, Dordrecht.

Ecoresult
Van Ravesteyn-erf 156
3315 DK Dordrecht
078 75 184 12
info@ecoresult.nl
www.ecoresult.nl

© copyright Ecoresult 2016

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
Ecoresult kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Onderzoeksvragen.....	6
1.3 Leeswijzer.....	6
2 Werkwijze	7
2.1 Werkstappen	7
2.2 Toelichting onderzoek	7
3 Omschrijving onderzoeksgebied	11
4 Onderzoekresultaten.....	15
4.1 Bronnenonderzoek.....	15
4.2 Veldonderzoek.....	15
5 Activiteiten	27
5.1 Voorgenomen werkzaamheden.....	27
5.2 Nieuwe situatie	27
5.3 Wettelijk belang	28
5.4 Alternatieven afweging	29
6 Effectbeoordeling en toetsing.....	31
6.1 Vleermuizen.....	31
7 Conclusies en aanbevelingen.....	35
7.1 Conclusies.....	35
7.2 Aanbevelingen.....	36
8 Geraadpleegde bronnen	37
8.1 Literatuur.....	37
8.2 Internet.....	38
Bijlage 1 Toelichting Flora- en faunawet.....	39
Bijlage 2 Stappenplan voor diersoorten bijlage IV Habitatrichtlijn (waaronder vleermuizen).....	45

1 Inleiding

In opdracht van Gemeente Amsterdam, Project Zuidasdok heeft Ecoresult een aanvullend onderzoek naar vliegroutes en foerageergebieden van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd in Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam, gelegen in Amsterdam-Zuid (gemeente Amsterdam, provincie Noord-Holland). De globale ligging van het plangebied is weergegeven in Afbeelding 1. Dit onderzoeksgebied behelst meerdere ontwikkelingslocaties en de ten zuiden ervan gelegen woonwijk Buitenveldert.

1.1 Aanleiding

Aanleiding voor het uitvoeren van het vleermuisonderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van Zuidasdok waarbij de A10 verbreed wordt en over een afstand van één kilometer ondergronds wordt gebracht. Als gevolg van dit project verdwijnt een deel van het talud van de snelweg met bomen en begroeiing. In de aan Zuidasdok grenzende gebieden (de flanken) vinden ook allerlei ontwikkelingen (kantoorbouw, verdichting) plaats, waardoor er groen verdwijnt (zie verder hoofdstuk 5). De activiteiten kunnen schadelijke effecten hebben op gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. De Flora- en faunawet kan hierdoor worden overtreden (zie bijlage 1). Op basis van door andere partijen uitgevoerde onderzoeken (zie paragraaf 8.1) binnen het plangebied zijn in het plangebied potentieel geschikt foerageergebied en potentieel geschikte vliegroutes van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis aanwezig die door de werkzaamheden niet worden ontzien. Bovendien is er door het samenspel van gelijktijdig uitvoeren van verschillende deels overlappende projecten naar alle waarschijnlijkheid sprake een cumulatief effect. Zowel de plannen in het kader van Zuidasdok als plannen voor de ontwikkeling van een woonwijk en nieuwe sportvelden ter plaatse van Sportcomplex Buitenveldert (Ontwikkelingslocatie Ravel) en andere plannen hebben consequenties voor vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen. Door een groter gebied ten zuiden van de A10 te onderzoeken met daarin alle ontwikkelingslocaties bezuiden¹ de A10 ontstaat er een beter en samenhangend beeld van de structuren die door vleermuizen ten zuiden van de A10 gebruikt worden en ontstaat er een overzicht van mogelijke mitigerende maatregelen voor alle ontwikkelingen tezamen. Derhalve diende aanvullend onderzoek naar gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis uitgevoerd te worden.

---

¹ Het gebied benoorden de A10, met uitzondering van de flanken van de A10 is niet opgenomen in het onderzoek. Dit omdat hierover al een compleet beeld van het gebruik door vleermuizen bestaat.

Bij het eerder onderzoek waren deze functies voor deze soorten aangetroffen; voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen waren in te kappen bomen binnen en grenzend aan de ontwikkelingslocaties afwezig.

1.2 Onderzoeksvragen

Voor het onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Zijn gewone en ruige dwergvleermuis aanwezig?
2. Heeft het plangebied de functies als vliegroute en foerageergebied voor gewone en ruige dwergvleermuis?
3. Blijft de functionaliteit (van de vaste rust- of verblijfplaatsen) behouden?
4. Welke eigenschappen van het plangebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage worden achtereenvolgens de werkwijze, het plangebied, de onderzoeksresultaten, de activiteiten, de effectbeoordeling, toetsing aan de wet en afgesloten met de conclusies en aanbevelingen.

2 Werkwijze

2.1 *Werkstappen*

De onderzoeksvragen (hoofdstuk 1) voor het vleermuisonderzoek worden beantwoord op basis van 3 werkstappen:

1. Veldonderzoeken van de aan- of afwezigheid.
2. Bepalen van het schadelijke effect van de voorgenomen ingrepen/werkzaamheden op de functionaliteit van de voortplantingsplaats of vaste rust- en verblijfplaats.
3. Bepalen van het schadelijke effect op de gunstige staat van instandhouding.

Deze aanpak is gebaseerd op de relevante soortenstandaards.

2.2 *Toelichting onderzoek*

2.2.1 Algemeen

De veldonderzoeken zijn uitgevoerd door L. Boon, S. Boon, K. van Veen en A. van Meurs, ecologisch deskundigen² bij Ecoresult, M. Kuiper en L. van Groningen, ecologisch deskundigen bij Natuurbeleven, D. van der Elsen en J. Schenk, ecologisch deskundigen bij Elsen Ecologie en A. Blokker, ecologisch deskundige bij Gemeente Amsterdam. Allen hebben aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van vleermuizen. Daarbij is gebruik gemaakt van batdetectors, opnameapparatuur en zaklampen (resp. Petterson D 100, Petterson D 240x, Roland R-05 en diverse zaklampen).

De bezoeken zijn te voet en per fiets uitgevoerd. Het onderzoeksgebied is opgedeeld in drie deelgebieden, die elk door een team integraal zijn bezocht. De drie deelgebieden waren als volgt opgedeeld (waarbij de noordgrens en de zuidgrens voor alle deelgebieden gelijk was (A10 en Gijsbrecht van Aemstelpark):

Het gebied tussen de Buitenveldertseweg en de Buitenveldertselaan is onderzocht door het team van Natuurbeleven.

Het gebied tussen de Buitenveldertselaan en de Vivaldistraat en Van Heenvlietlaan is onderzocht door

---

² Voor een definitie van ecologisch deskundige wordt verwezen naar <https://mijn.rvo.nl/ecologisch-deskundige?inheritRedirect=true>

het team van Ecoresult. Het overig deel van het onderzoeksgebied, ten oosten van Vivaldistraat en Van Heenvlietlaan is onderzocht door het team van Elsken Ecologie. Gemeente Amsterdam heeft meegewerkt aan de onderzoeken.

Voor de bezoeksmomenten en de weersomstandigheden tijdens het vleermuisonderzoek wordt verwezen naar Tabel 1 en 2.

Het gebied waar onderzoek is verricht betreft het plangebied (de Zuidas en de A10) en de wijk Buitenveldert ten zuiden van het plangebied. Om een goede effectbeoordeling te kunnen uitvoeren is onderzocht waar en hoe de vliegroutes ten zuiden van het plangebied liggen. Daarom is de wijk Buitenveldert meegenomen in het onderzoeksgebied. Hierdoor is een goede effectbeoordeling mogelijk.

Veldbezoek	Datum	Moment	Onderzoeksteam
1 (oost)	02-07-2015	Avond	Elsken Ecologie/Gem. Amsterdam
1 (midden)	04-07-2015	Avond	Natuurbeleven
1 (west)	10-07-2015	Avond	Ecoresult
2 (midden)	16-09-2015	Avond	Ecoresult
2 (oost en west)	18-09-2015	Avond	Elsken Ecologie/Natuurbeleven/Gem. Amsterdam

Tabel 1: Onderzoeksmomenten vleermuisonderzoek.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden ideaal voor het inventariseren van de betreffende soortgroep (zie tabel 2). De weersomstandigheden zijn afkomstig van eigen waarnemingen.

Veldbezoek	Temperatuur	Neerslag	Windkracht
1	21 °C	0 mm	3 Bft
2	21 °C	0 mm	3 Bft
3	15 °C	regenachtig	2 Bft
4	17 °C	0 mm	4 Bft
5	14 °C	0 mm	3 Bft

Tabel 2: Weersomstandigheden vleermuisonderzoek.

Bron weersomstandigheden: www.weergegevens.nl

De effectbeoordeling (Hoofdstuk 6) vindt plaats aan de hand van de relevante stappenplannen beoordeling ruimtelijke ingrepen in het kader van de Flora- en faunawet (zie bijlage 2).

2.2.2 Vleermuisonderzoek

Door voorliggend onderzoek zijn de volgende functies voor vleermuizen onderzocht:

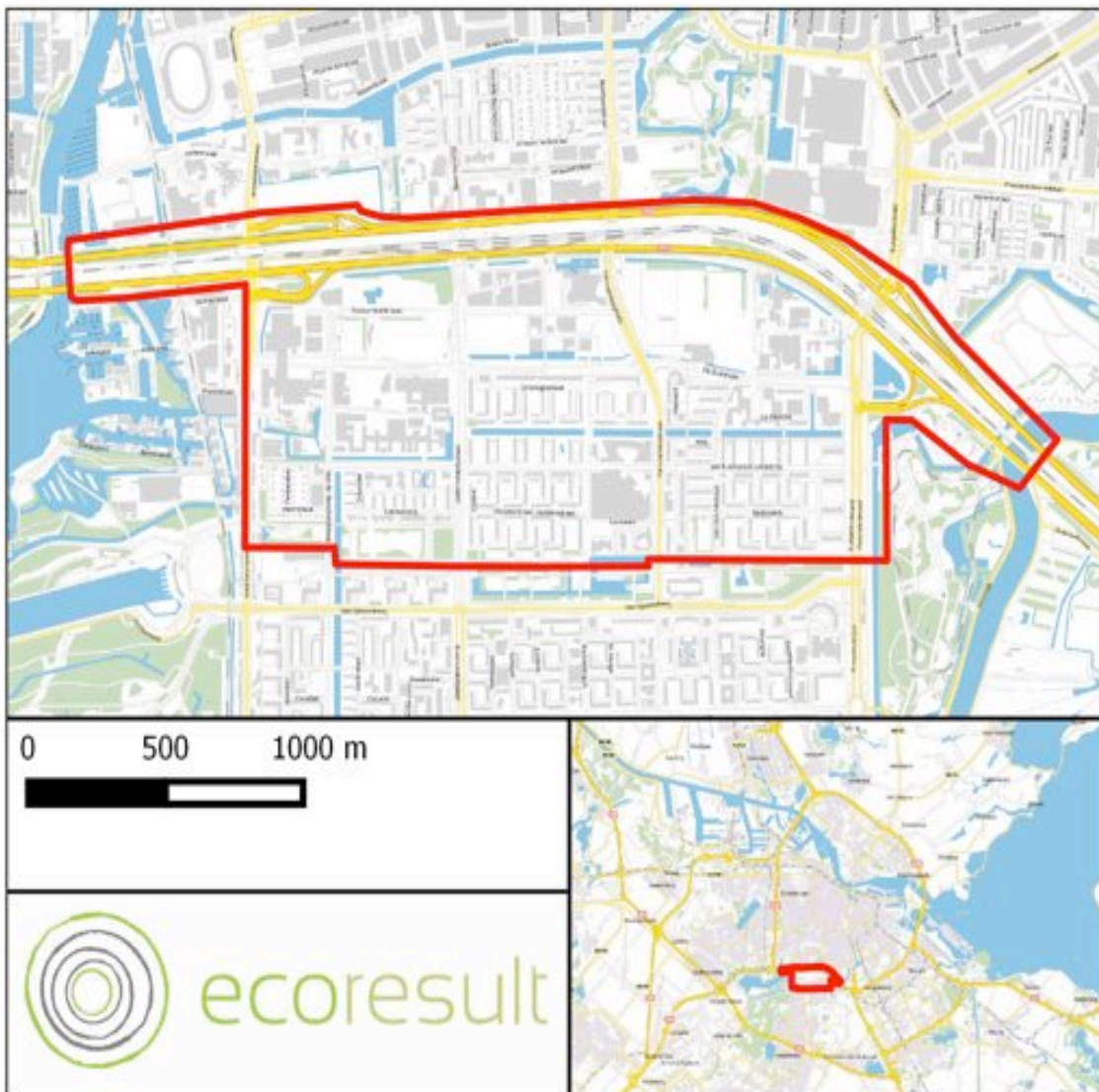
- Vliegroute.
- Foerageergebied.

Er is geen onderzoek uitgevoerd naar vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van vleermuizen. Tijdens eerdere onderzoeken werd al vastgesteld dat binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden geen verblijfplaatsen aanwezig waren. Aangetroffen verblijfplaatsen werden wel tijdens het onderzoek genoteerd.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd onder de condities en methodiek van het meest actuele vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2013). Zie Tabel 1 voor de onderzoeksmomenten en Tabel 2 voor de weersomstandigheden.

3 Omschrijving onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit de A10 (Zuidas) met de groenstroken ten weerszijden, begrensd door de Nieuwe Meer aan de westzijde en de Amstel aan de oostzijde en de wijk Buitenveldert, ten zuiden van de A10 en is gelegen in de gemeente Amsterdam, provincie Noord-Holland (zie Afbeelding 1).

Afbeelding 1: Globale ligging van het onderzoeksgebied in het zuidelijk deel van Amsterdam. Kaartbron: PDOK.

Het onderzoeksgebied (globaal omschreven):

- Betreft de wijk Buitenveldert en de groene taluds van de A10 te Amsterdam, beide gelegen in stedelijk gebied.
- De bebouwing binnen het onderzoeksgebied dateert overwegend vanaf 1960. Een aantal gebouwen aan de Amstelveenseweg in het zuidwesten van het plangebied dateert van voor de Tweede Wereldoorlog.
- Er is grofweg een driedeling in bebouwingstypen (zie ook Afbeelding 2). De driedeling is niet alleen gebaseerd op leeftijd maar ook geografisch ingedeeld:
  - Grondgebonden woningen langs de Amstelveenseweg, daterend vanaf circa 1925.
  - Appartementencomplexen daterend uit de periode na 1960. Een groot deel van de appartementencomplexen dateert uit de periode 1960 – 1970.
  - Bedrijfspannen en winkelcentra, overwegend daterend van na 1980, met vooral langs de A10 grote en hoge kantoorcomplexen.
- De noordrand van het onderzoeksgebied wordt gevormd door de verkeersader A10/spoorlijn, de Zuidas/Ring Zuid. Deze verkeersweg ligt op een talud en is geheel omzoomd door hoge bomen.
- Het onbebouwd deel van het onderzoeksgebied is overwegend bestraat (trottoirs en asfalt). Het groen in de wijken bestaat vooral uit solitaire straatbomen. Gras, struweel en boomgroepen zijn vooral aanwezig in zogenaamde groenblauwe aders (singels, bomenlanen, parken).
- Verspreid zijn enkele sportterreinen, braakliggende terreinen en bouwterreinen aanwezig.
- De groenblauwe aders bestaan uit (van noord naar zuid):
  - Taluds A10: taluds van de spoorweg en snelweg, begroeid met hoge bomen en struweel op beide taluds.
  - Singel ten noorden van A.J. Ernststraat: singel met grasoevers en verspreide bomen, ligt tussen de Europaboulevard en de Buitenveldertweg. Niet tot zeer beperkt verduisterd, behalve ter plaatse van kruisingen met wegen. Deze singel loopt door richting de Hortus en uiteindelijk de Amstelveenseweg.
  - Gijsbrecht van Aemstelpark: lijnvormig park, bestaande uit singels, gazons en boom- en struweelgroepen. Grotendeels onverlicht.
  - Lommerrijke laan met meerdere parallelle rijen hoge bomen. Relatief donker.
- Grenzend aan het onderzoeksgebied bevinden meerdere grotere groengebieden, het Amstelpark en het Beatrixpark. Op wat grotere afstand bevinden zich het Amsterdamse Bos/Nieuwe Meer, de Schinkel en de Amstel.

- Straatverlichting en verlichting in tuinen en groenstructuren is aanwezig.

Afbeelding 2: Leeftijdsopbouw van de bebouwing binnen het plangebied (rood omkaderd). Linksonder is een legenda. Bron: All buildings in the Netherlands, shaded by year of construction (<http://code.waag.org/buildings/>)

4 Onderzoeksresultaten

4.1 *Bronnenonderzoek*

In het onderzoeksgebied zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig, alsmede functioneel leefgebied (foerageergebied en vliegroutes). Tijdens diverse onderzoeken in het plangebied zijn de volgende soorten waargenomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis, meervleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis³. Op de kaart Beschermd flora en fauna worden binnen het onderzoeksgebied geen vleermuizen weergegeven⁴. In periode 2010-2014 zijn in het onderzoeksgebied en directe omgeving circa 50 records/waarnemingen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis⁵.

4.2 *Veldonderzoek*

4.2.1 **Aanwezig**

Gedurende de veldonderzoeken zijn in totaal 5 vleermuissoorten waargenomen (zie Afbeelding 3):

- Gewone dwergvleermuis.
- Ruige dwergvleermuis.
- Laatvlieger.
- Meervleermuis.
- Gewone grootoorvleermuis.

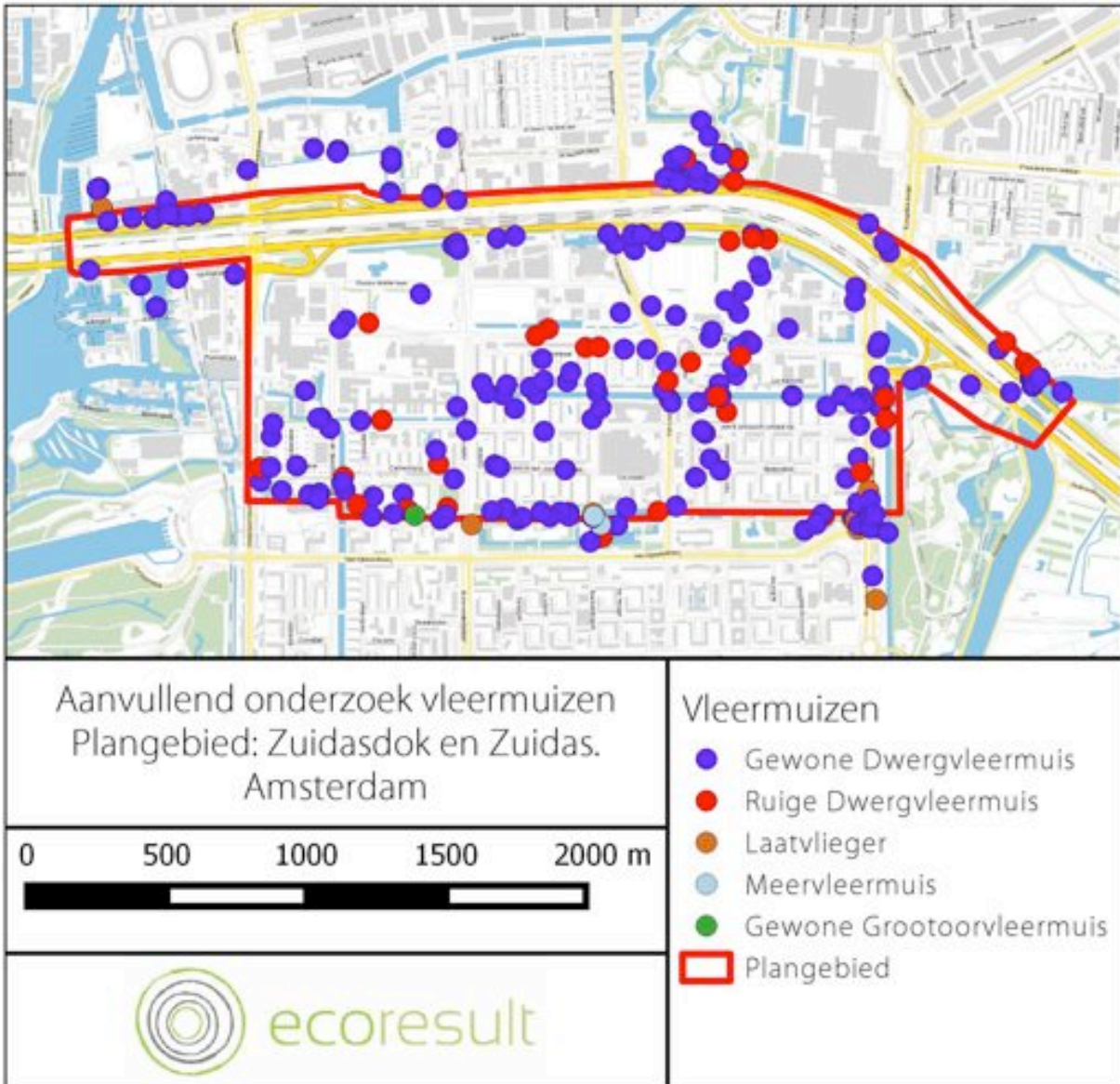
---

3 Zie onder meer: Anon., 2012, blz. 11 en Blokker, 2014, blz. 11.

4 <http://maps.amsterdam.nl/floraf fauna/>

5 Bron: NDFF, geraadpleegd door M. Backerra, gemeente Amsterdam

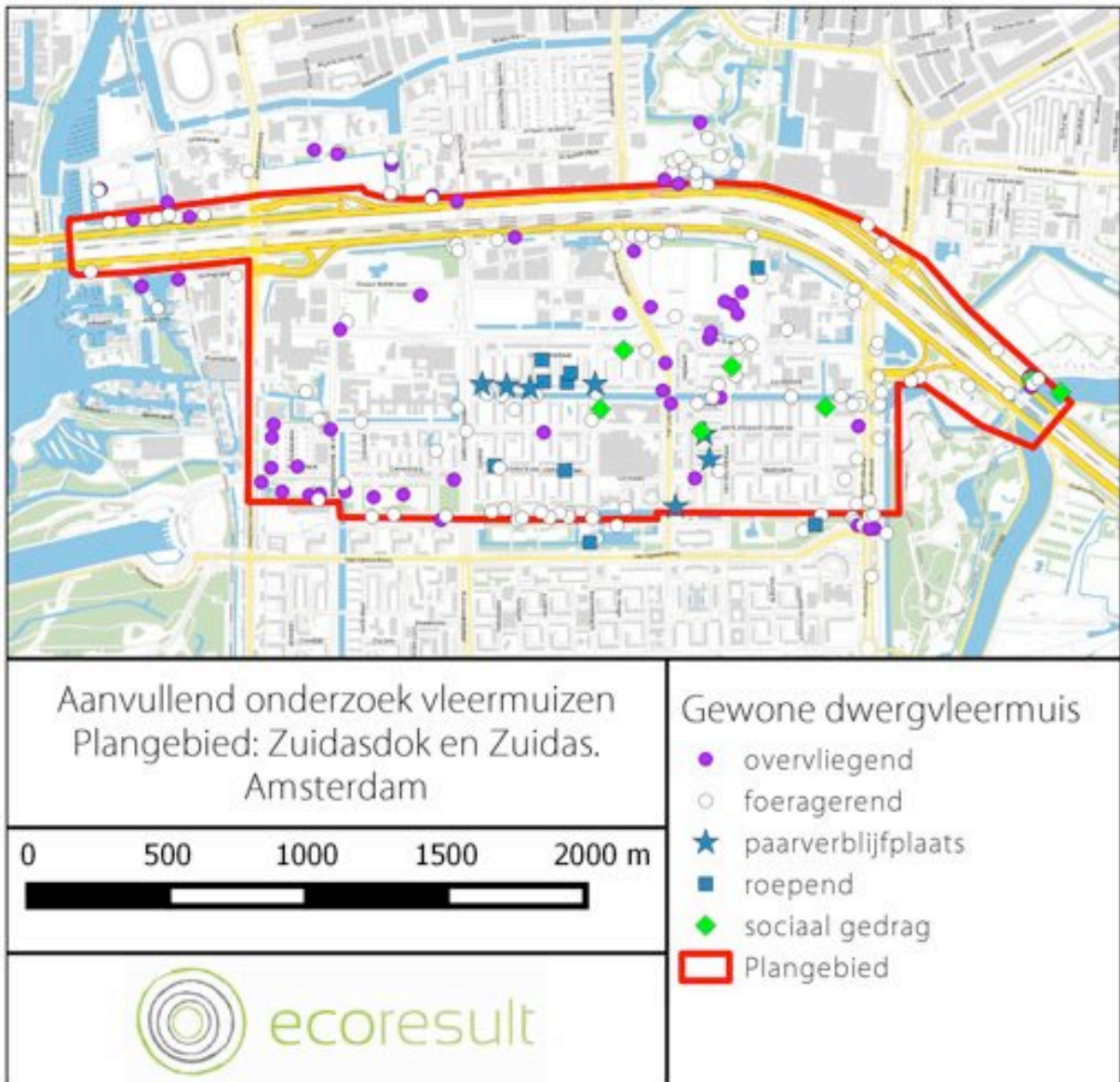
Afbeelding 3: Waarnemingen van vleermuizen, verricht tijdens onderhavig onderzoek.
Kaartbron: PDOK.

4.2.2 Gewone dwergvleermuis

Tijdens de veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 1) werden in totaal 263 waarnemingen van gewone dwergvleermuizen verricht (101 in juli, 162 in september), zie ook Afbeelding 4. Toelichting:

- In totaal zijn binnen en grenzend aan het plangebied 198 waarnemingen verricht van foeragerende exemplaren (maximaal 10 exemplaar op dezelfde locatie tegelijkertijd). In juli zijn 68 waarnemingen verricht, in september 130 waarnemingen.

- Er is een opvallend verschil tussen de zomer- en najaarswaarnemingen. In het najaar zijn ruim 2x zoveel foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de voorbereidingen van de soort op de winter door in het najaar de beschutting van de stad te kiezen en in de zomerperiode vooral buiten de bebouwde kom foerageert.

Afbeelding 4: Waarnemingen van gewone dwergvleermuizen en aangetroffen functies binnen en rondom het onderzoeksgebied. Kaartbron: PDOK.

- In totaal zijn binnen het plangebied 89 waarnemingen van overvliegende exemplaren (1 – 3 exemplaren) verricht: in juli 43, in september 46.
- Deze waarnemingen concentreren zich langs en ter plaatse van blauwgroene aders (bomenrijen, lanen, singels) door het onderzoeksgebied. Dragende structuren zijn het Beatrixpark ten noorden van het onderzoeksgebied, de Europaboulevard, Gijsbrecht van

Aemstelpark, de taluds met donkere bomenrijen en singels langs de A10, de singel ten noorden van de A.J. Ernststraat, de Van Heenvlietlaan-A. Vivaldistraat en in mindere mate de De Boelelaan. Factoren van belang zijn de aanwezigheid van duisternis, (hoge) bomen, struweel en open water (alle van belang voor beschutting tegen licht en wind en voedselaanbod).

- Gewone dwergvleermuizen passeren de A10 via één route, de Kleine Wetering, een watergang langs de Amstel in het uiterst oostelijk deel van het plangebied. Gebruik van andere onderdoorgangen of hop-overs om de A10 te kruisen is niet vastgesteld.
- Deze (overwegend lijnvormige en vooral oost-west-georiënteerde) structuren vormen de dragers van het netwerk van vliegroutes en foerageergebieden voor gewone dwergvleermuis in dit deel van Amsterdam.

Afbeelding 5: Eén van de paarverblijfplaatsen met bijbehorend territorium aan de Ennemaborg. Foto: Google Street View.

- In totaal werden circa 15 paarverblijfplaatsen met -territoria aangetroffen (de territoria worden pas later op de avond bezet terwijl het onderzoek zich vooral beperkte in de eerste uren van de avonden, het onderstaande beeld is dan ook verre van compleet):
  - De paarverblijfplaatsen met bijbehorende territoria werden aangetroffen in appartementencomplexen in de Asingaborg, Ennemaborg (zie Afbeelding 5), Wedderborg

en Schierstins, langs de Van Heenvlietlaan en langs de Gijsbrecht van IJsselsteinstraat. Overeenkomend kenmerk is dat de buitengevels van baksteen zijn (gevelbeplating of uitpandige gevelisolatie is afwezig) en de ligging langs groenstructuren waar vliegroutes en foerageergebieden aanwezig zijn.

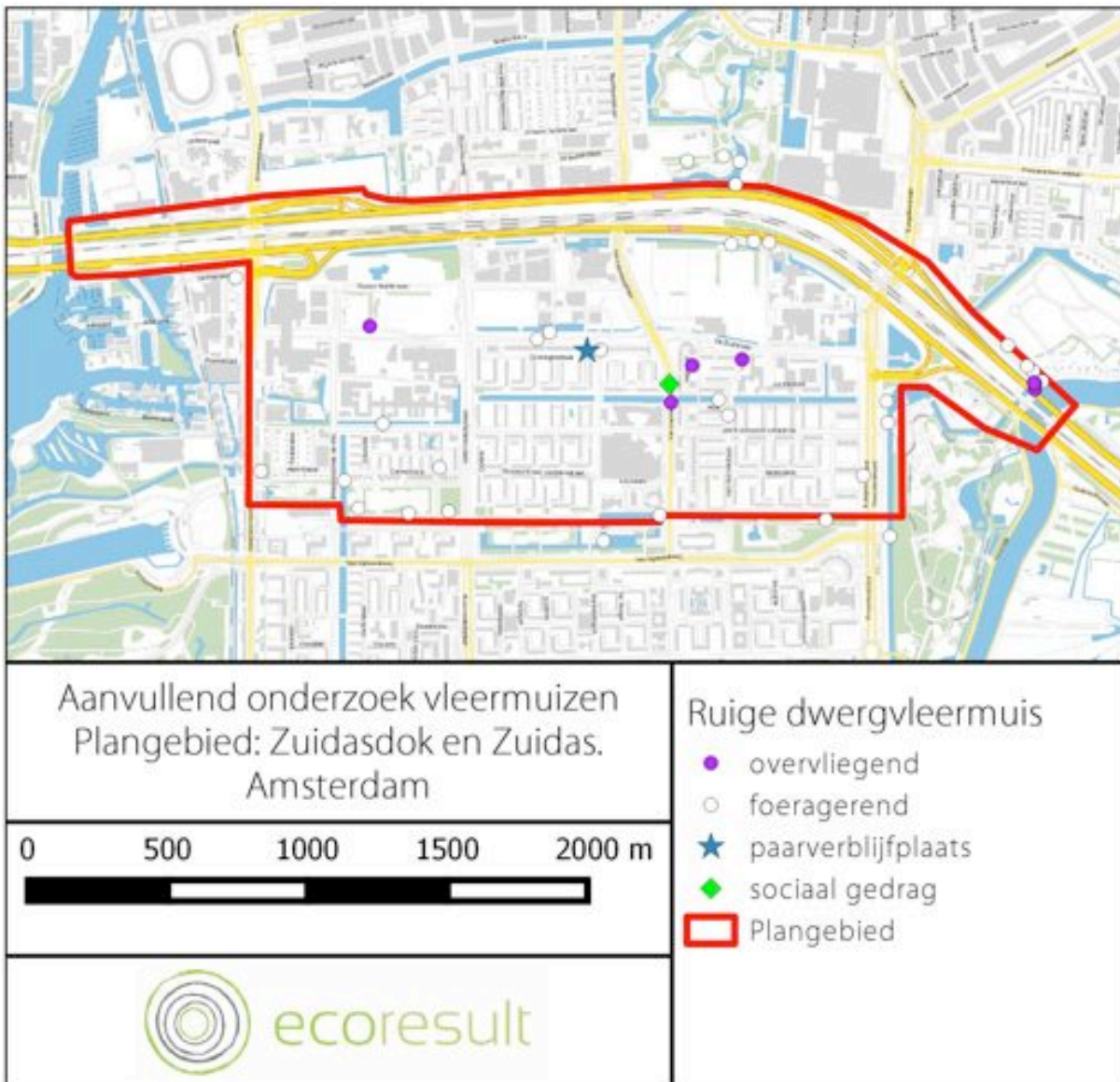
- Verspreid binnen het onderzoeksgebied werden in groenstructuren tijdens de vlucht baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen.
- Overige typen verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen. Het onderzoek heeft zich ook niet gericht op het opsporen van verblijfplaatsen.
- De soort ontbreekt vooral op de grotere bedrijvencomplexen en kantoorcomplexen in het noordelijk en westelijk deel van het onderzoeksgebied. Dit zijn vrij open gebieden met veel hoogbouw (tochtig) en weinig groen en open water, waardoor beschutting en voedselaanbod beperkt zijn.

4.2.3 Ruige dwergvleermuis

Tijdens de veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 1) werden in totaal 44 waarnemingen van ruige dwergvleermuizen verricht (zie Afbeelding 6), waarvan 40 in september.

Toelichting:

- Het overgrote deel van de waarnemingen werd verricht nabij de grotere blauwgroene aders (Beatrixpark, Gijsbrecht van Aemstelpark, watergang langs de A.J. Ernststraat, Europaboulevard en de groenstroken langs de A10).
- De soort ontbreekt in de bebouwde zones waar relatief weinig groen en open water aanwezig zijn.
- Ruige dwergvleermuizen passeren de A10 via één route, de Kleine Wetering langs de Amstel in het uiterst oostelijk deel van het plangebied. Gebruik van andere onderdoorgangen of hoppers om de A10 te kruisen zijn niet vastgesteld.
- 34 waarnemingen betroffen foeragerende dieren (1 tot 2 exemplaren).
- 8 waarnemingen betroffen overvliegende dieren (1 tot 2 exemplaren).
- Eén paarverblijfplaats werd aangetroffen op de zuidgevel van een appartementencomplex aan de De Boelelaan. Nauwkeuriger lokalisatie van de verblijfplaats dan de gevel was niet mogelijk.
- Het grote verschil in de aantallen tussen de waarnemingen in juli en in september wordt verklaard door het migratiegedrag van ruige dwergvleermuis. De soort overwintert in West-Nederland. In het zomerseizoen blijft een beperkt aantal mannetjes achter. De overige dieren trekken in het voorjaar naar de zomerverblijfplaatsen in het noordoosten van Europa.

Afbeelding 6: Waarnemingen van ruige dwergvleermuizen en aangetroffen functies binnen en rondom het onderzoeksgebied. Kaartbron: PDOK.

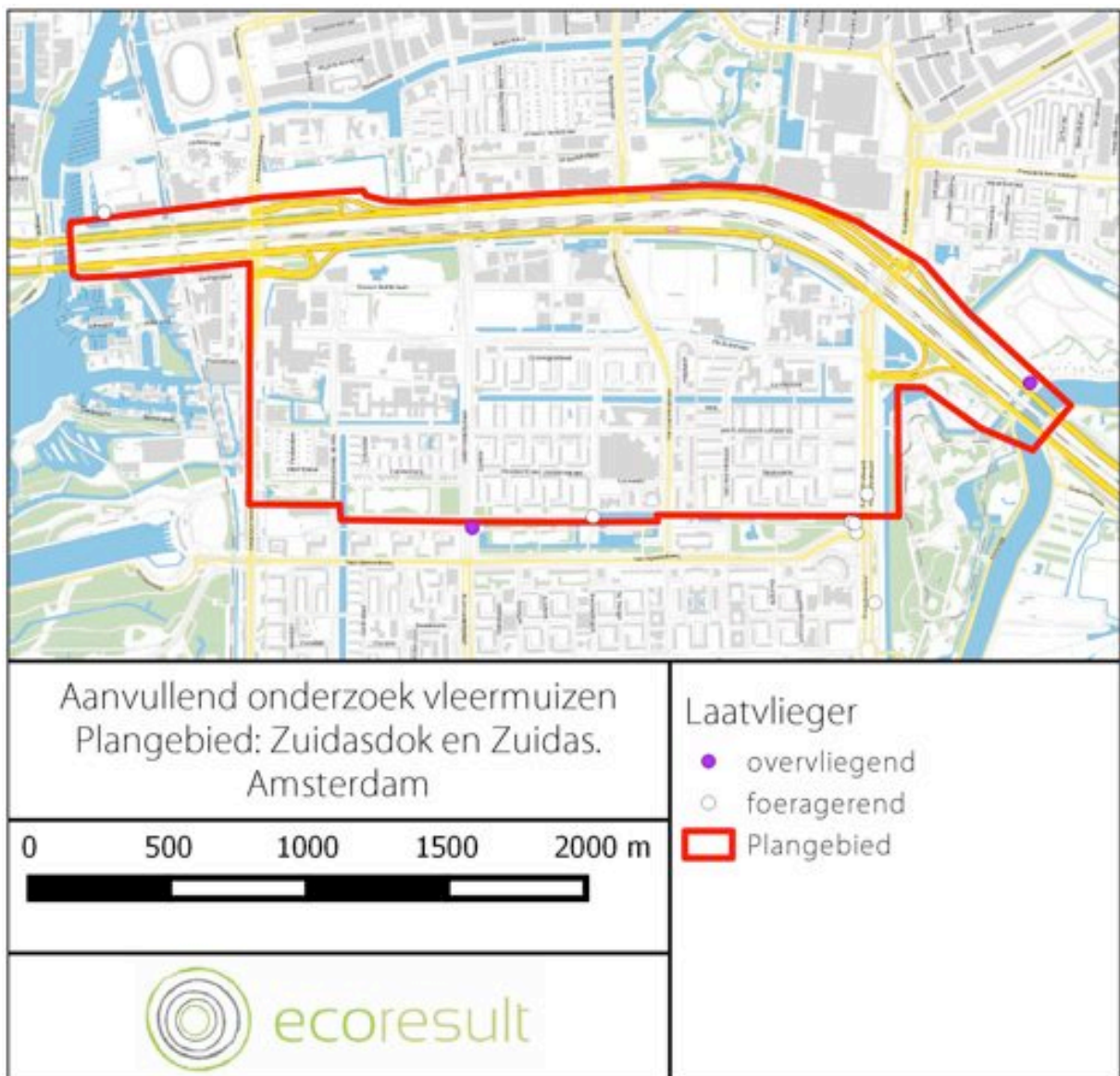
4.2.4 Laatvlieger

Tijdens de veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 1) werden in totaal 13 waarnemingen van laatvliegers verricht, zie ook Afbeelding 7. Toelichting:

- 11 waarnemingen zijn verricht in juli, 2 in september. Dit komt overeen met het landelijk beeld van de soort, met een waarnemingspiek in juni/juli en daarna een scherpe daling van de

aantallen⁶.

- Alle zomerwaarnemingen werden verricht ter plaatse van het Gijsbrecht van Aemstelpark en de Europaboulevard. Gezien werd dat dieren vanuit het Gijsbrecht van Aemstelpark de Europaboulevard overstaken naar het Amstelpark en foerageerden tussen en boven het bladerdek van de bomenlaan in de Europaboulevard..
- De twee najaarswaarnemingen betrof één foeragerend exemplaar nabij de A10 en een exemplaar dat dezelfde vliegroute onder de A10 gebruikte als de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

Afbeelding 7: Waarnemingen van laatvliegers en aangetroffen functies binnen en rondom het onderzoeksgebied. Kaartbron: PDOK.

⁶ Bron: <http://waarneming.nl/soort/stats/410>

4.2.5 Gewone grootoorvleermuis en meervleermuis

Tijdens de septemberbezoeken werden één waarneming van een foeragerende gewone grootoorvleermuis en twee waarnemingen van een foeragerende meervleermuis verricht. Alle in het Gijsbrecht van Aemstelpark, zie Afbeelding 8.

De watergangen in het Gijsbrecht van Aemstelpark maken deel uit van het netwerk aan vliegroutes en foerageergebieden van de Amsterdamse meervleermuispopulatie. In woningen binnen en grenzend aan het onderzoeksgebied zijn meerdere kleine mannenverblijfplaatsen van meervleermuis aanwezig⁷. Tevens is bekend dat meervleermuis regelmatig foerageert op de watergangen binnen en grenzend aan het onderzoeksgebied⁸ en dat de grotere watergangen in en grenzend aan het onderzoeksgebied deel uit maken van de oost-west-migratieroute van meervleermuis⁹.

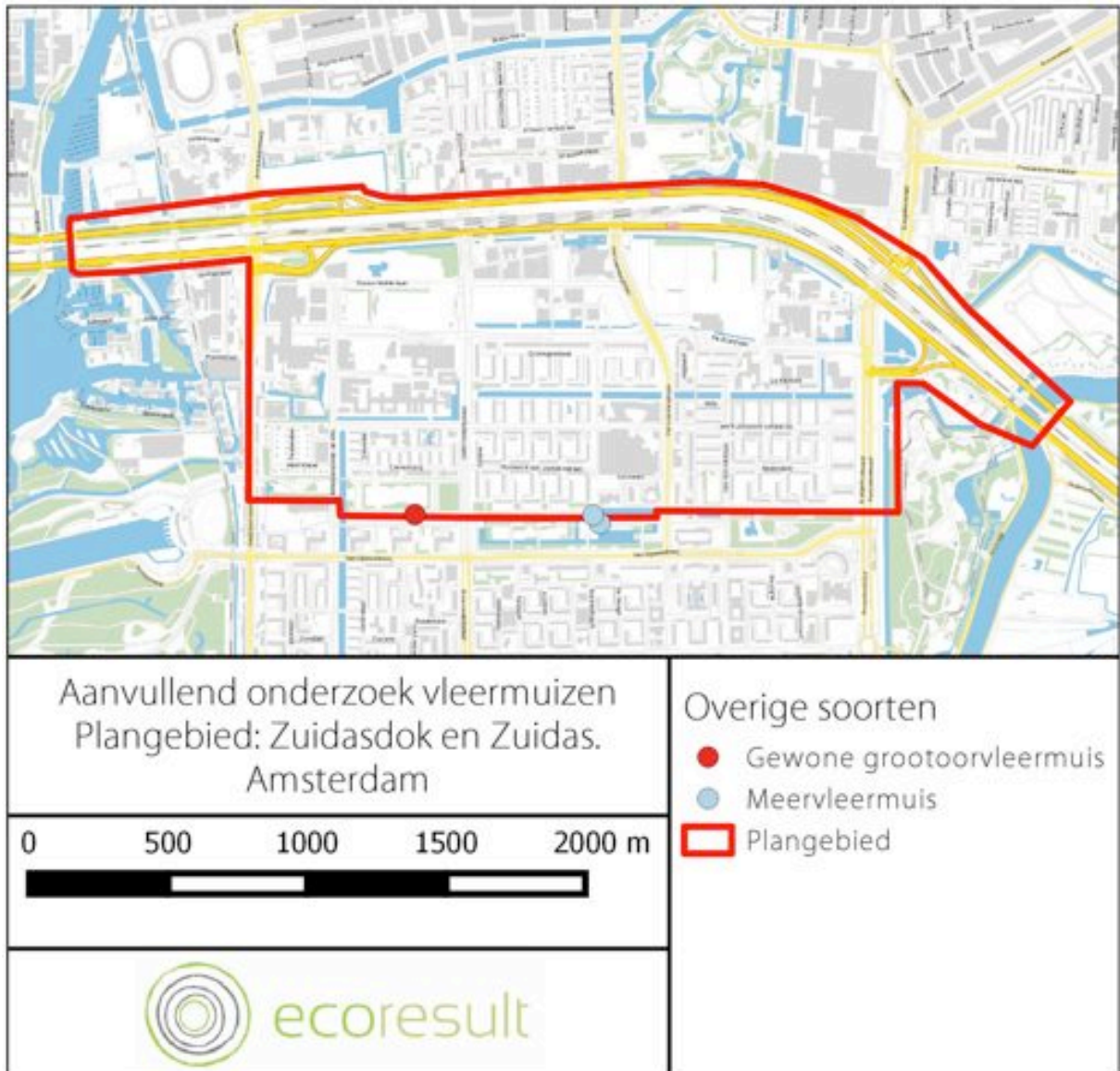
Ook de waarneming van gewone grootoorvleermuis kan duiden op een migrerend dier tussen zomerverblijfplaats en winterverblijfplaats.

---

⁷ Bron: persoonlijke mededeling A.J. Haarsma, Batweter.

⁸ Bron: eigen waarnemingen Ecoresult 2013-2015.

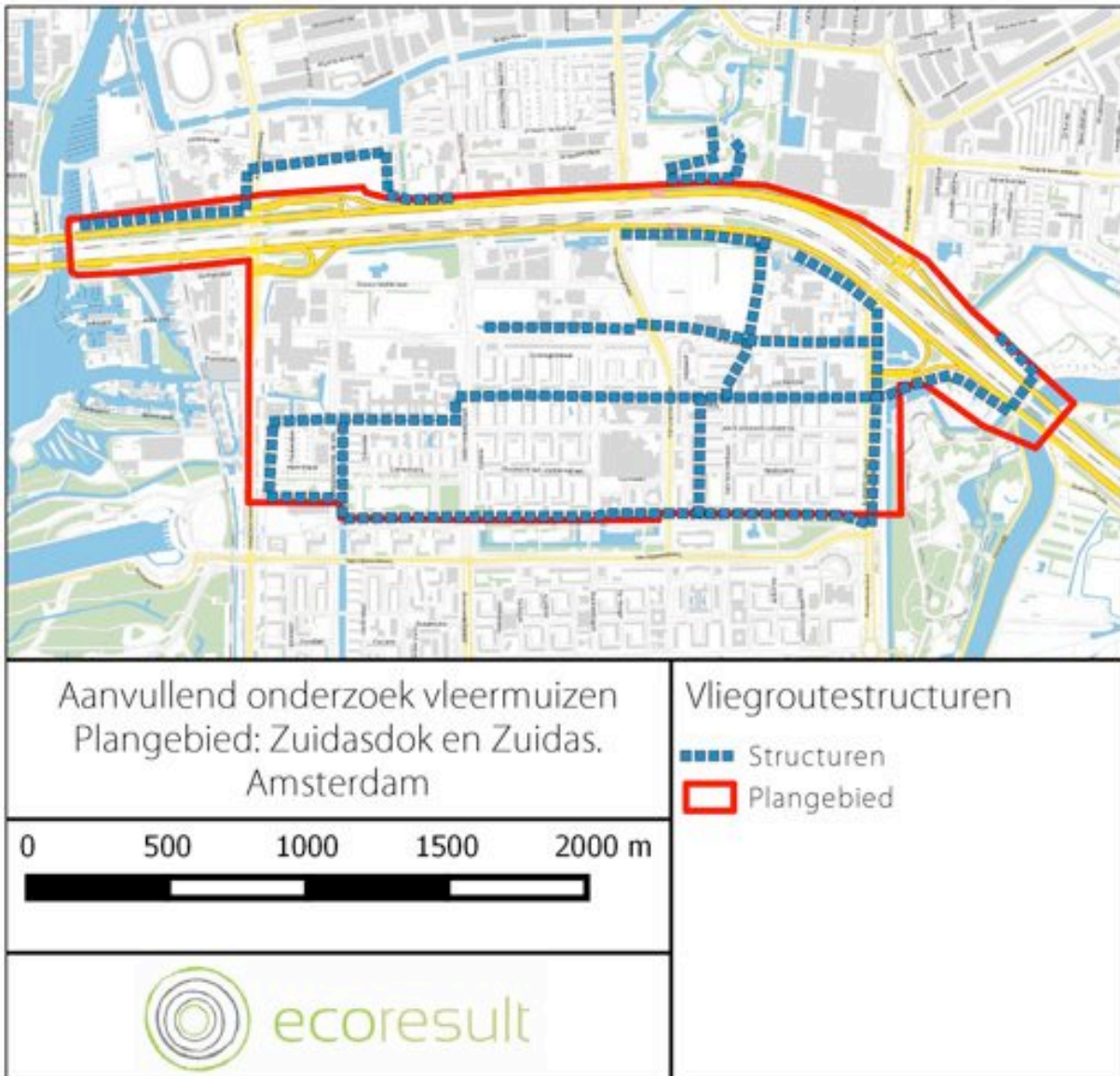
⁹ Haarsma & Blokker, 2014

Afbeelding 8: Waarnemingen van gewone grootoorvleermuis en meervleermuis. Kaartbron: PDOK.

4.2.6 Functionaliteit plangebied

In het onderzoeksgebied zijn foerageergebieden en vliegroutes aanwezig van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en gewone grootoorvleermuis. Grenzend aan deze gebieden zijn paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis aanwezig.

Afbeelding 9: Netwerk van gewone dwergvleermuis binnen het plangebied. Dit netwerk is weergegeven met lijnen maar betreffen bredere zones begrensd door de bebouwing aan weerszijden.

4.2.6.1 Foerageergebied

Gewone dwergvleermuis gebruikt vrijwel het gehele onderzoeksgebied als foerageergebied, met een voorkeur voor de groenblauwe structuren in het onderzoeksgebied (Beatrixpark ten noorden van het onderzoeksgebied, de Europaboulevard, Gijsbrecht van Aemstelpark, de taluds met de donkere bomenrijen en singels langs de A10, de singel ten noorden van de A.J. Ernststraat, de Van Heenvlietlaan-A. Vivaldistraat en in mindere mate de De Boelelaan). De ruige dwergvleermuis is overwegend ter plaatse van de groenblauwe structuren waargenomen, en ter plaatse van kleinere

groenstructuren. De donkere watergangen langs de randen van het onderzoeksgebied fungeren als foerageergebied voor laatvlieger.

De groenblauwe structuren (Beatrixpark ten noorden van het onderzoeksgebied, de Europaboulevard, Gijsbrecht van Aemstelpark, de taluds met de donkere bomenrijen en singels langs de A10, de singel ten noorden van de A.J. Ernststraat, de Van Heenvlietlaan-A. Vivaldistraat en in mindere mate de De Boelelaan) zijn dragende structuren voor het netwerk aan foerageergebieden voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Via dit netwerk verspreiden de vleermuizen zich binnen en van en naar het onderzoeksgebied en plangebied. Deze groenblauwe structuren zijn toevalligerwijs ook lijnvormige elementen en bieden:

- een voor de echo-oriëntatie noodzakelijke structuur tijdens het vliegen en het foerageren
- beschutting tegen wind,
- een insectenrijke luwte,
- een insectenrijke vegetatie,
- beschutting tegen predatie.

4.2.6.2 Vliegroute

De groenblauwe structuren (Beatrixpark ten noorden van het onderzoeksgebied, de Europaboulevard, Gijsbrecht van Aemstelpark, de taluds met de donkere bomenrijen en singels langs de A10, de singel ten noorden van de A.J. Ernststraat, de Van Heenvlietlaan-A. Vivaldistraat en in mindere mate de De Boelelaan) zijn dragende structuren voor het netwerk aan foerageergebieden voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Via dit netwerk verspreiden de vleermuizen zich binnen en van en naar het onderzoeksgebied en plangebied.

Het Gijsbrecht van Aemstelpark fungeert als vliegroute voor laatvlieger en als migratieroute voor meervleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Deze groenblauwe structuren zijn toevalligerwijs ook lijnvormige elementen en bieden:

- een voor de echo-oriëntatie noodzakelijke structuur tijdens het vliegen en het foerageren
- beschutting tegen wind,
- een insectenrijke luwte,
- een insectenrijke vegetatie,
- beschutting tegen predatie.

4.2.6.3 *Paarverblijfplaats*

Tijdens het onderzoek werden circa 15 paarverblijfplaatsen en -territoria voor gewone dwergvleermuis aangetroffen. Alle in appartementencomplexen met bakstenen buitengevels (overwegend gebouwd in de jaren 60).

Tijdens het onderzoek werd 1 paarverblijfplaats voor ruige dwergvleermuis aangetroffen in een appartementencomplex met bakstenen buitengevels (bouwjaar jaren 60).

Omdat het onderzoek zich heeft toegespitst op vliegroute kunnen geen verdere uitspraken worden gedaan ten aanzien van paarverblijfplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen binnen het onderzoeksgebied.

5 Activiteiten

5.1 *Voorgenomen werkzaamheden*

In het kader van het project Zuidasdok, een infrastructuurproject in Amsterdam Zuid, wordt de A10 verbreed en over een afstand van één kilometer ondergronds gebracht. Doel is de bereikbaarheid van de Amsterdamse Zuidas en het noordelijke deel van de Randstad te kunnen blijven garanderen, zowel met het openbaar vervoer als over de weg. Het station Amsterdam Zuid wordt uitgebreid, het stedelijk en regionaal openbaar vervoer wordt hierbij ingepast.

De A10 Zuid wordt tussen de knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel verbreed naar 2 x 6 rijstroken, waarbij doorgaand verkeer en bestemmingsverkeer worden gescheiden. Ook de knooppunten zelf worden aangepast.

Het uitbreiden van het station en het verbreden van de snelweg (hetgeen op dezelfde plek gebeurt als waar ze nu liggen) wordt mogelijk door de A10 Zuid ter hoogte van het centrum van Zuidas in twee tunnels aan te leggen. Hierdoor kan Zuidas verder worden ontwikkeld tot een duurzaam gemengd stedelijk centrum voor wonen, werken en voorzieningen.

Als gevolg van dit project verdwijnt een groot deel van het talud van de snelweg met bomen en begroeiing. In de aan Zuidasdok grenzende gebieden (de flanken) vinden ook allerlei ontwikkelingen (kantoorbouw, verdichting) plaats, waardoor er groen verdwijnt.

Daarnaast worden in het gebied tussen de De Boelelaan en de A10 bouwwerkzaamheden uitgevoerd (bouw van kantoren en woningen, verplaatsing van sportvelden).

In het overig deel van het plangebied (gebied ten zuiden van de De Boelelaan) worden geen werkzaamheden voorzien.

5.2 *Nieuwe situatie*

De A10 ligt in de nieuwe situatie op dezelfde locatie als in de huidige situatie. Station Amsterdam-Zuid is vergroot. De A10 Zuid ligt ter hoogte van Zuidas deels in een tunnel.

De A10 Zuid is tussen de knooppunten De Nieuwe Meer en Amstel verbreed naar 2 x 6 rijstroken,

waarbij doorgaand verkeer en bestemmingsverkeer zijn gescheiden.

De openbare ruimte is opnieuw ingericht, waarbij ruimte is ontstaan voor gemengd wonen, werken en voorzieningen.

Ter vervanging van de gekapte bomen zijn nieuwe bomen aangeplant¹⁰.

Afbeelding 10: Overzicht van de ontwikkelingslocaties binnen en grenzend aan het onderzoeksgebied. Kaartbron: http://bewonersplatformzuidas.nl/wp/wp-content/uploads/2008/12/i_NL.IMRO_.0363.K1402BPGST-OW01_0007.png

5.3 Wettelijk belang

De activiteiten kunnen naar verwachting worden geplaatst onder de wettelijke belangen:

- Bescherming van flora en fauna (belang b).

Gewone dwergvleermuis is sterk afhankelijk van het stedelijk gebied. Bij de duurzame inrichting van de Zuidas wordt optimaal rekening gehouden met de bestaande vliegroutes en de populatie op een meer doordachte duurzame wijze geborgd in de Zuidas.

¹⁰ zie Landschapsplan bij het (O)TB Zuidasdok.

- Volksgezondheid of openbare veiligheid (belang d)

Toelichting: Afname fijnstof en geluidshinder voor omwonenden.

- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (belang e).

Toelichting: De bereikbaarheid van de Amsterdamse Zuidas en het noordelijke deel van de Randstad moet blijven gegarandeerd, zowel met het openbaar vervoer als over de weg.

- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (belang j).

Toelichting: Voorbeelden van activiteiten die onder het belang j ruimtelijke inrichting of ontwikkeling kunnen worden geplaatst zijn: een natuurontwikkelingsproject, aanleg van een weg, stadswijk of bedrijvenpark, bouw of verbouwing van een gebouw, het verdubbelen van een wateronttrekking.

Het soort wettelijk belang is van invloed op de mogelijkheden of er voor de activiteiten een ontheffing gekregen kan worden, of niet, indien dat nodig is. Dit wordt meegewogen bij de beoordeling in dit aanvullend onderzoek.

5.4 Alternatieven afweging

Alternatieven zijn overwogen¹¹, de voorgestelde werkwijze levert maatschappelijk en economisch gezien de meeste voordelen op.

5.4.1 Locatie

Het project is locatiespecifiek. Het betreft herinrichting van het plangebied.

5.4.2 Inrichting

Voor het project is niet gezocht naar een andere locatie, dit past namelijk niet binnen het doel van het project. Ontwikkeling vindt plaats op de bestaande locatie. In paragraaf 7.2 worden – los van de onderzoeksresultaten – maatregelen voorgesteld voor medegebruik door vogels, amfibieën en vleermuizen.

---

¹¹ Zie ook de MER en het OTB, waarin alternatieven/varianten binnen de alternatieven bekeken zijn.

5.4.3 Werkwijze

Een alternatieve werkwijze is nog niet overwogen. Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden wordt zorgvuldig gewerkt om schade aan individuen te voorkomen. De wijze waarop gewerkt gaat worden brengt voor dit project de minste schadelijke effecten met zich mee. De aannemer dient te borgen/dient zorg te dragen voor zorgvuldige omgang met flora en fauna, en te werken op basis van een nog op te stellen ecologisch werkprotocol waarin is aangegeven wordt hoe op zorgvuldige wijze wordt omgegaan met flora en fauna.

5.4.4 Planning

Een alternatieve planning voor de werkzaamheden is nog niet overwogen. Start van de werkzaamheden ten behoeve van het Zuidasdok vindt plaats in 2017. In 2028 moet het Zuidasdok worden opgeleverd¹². Start van de werkzaamheden ter plaatse van diverse Zuidasprojecten is voorzien in 2016 (voor bijvoorbeeld Ravel).

---

¹² <http://www.zuidasdok.nl/>

6 Effectbeoordeling en toetsing

De effectbeoordeling en toetsing voor beschermde tabel 3-soorten die in een plangebied aanwezig zijn wordt verricht aan de hand van het Stappenplan Diersoorten op bijlage IV Habitatrichtlijn. Op basis van het betreffende stappenplan beoordeelt bevoegd gezag (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland).

6.1 *Vleermuizen*

6.1.1 Vaststellen functionaliteit

Zijn er binnen het plangebied voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de dieren in het plangebied?

Het onderzoek heeft zich niet gericht op voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen. Uit eerder onderzoek is al gebleken dat er in te kappen bomen geen verblijfplaatsen aanwezig zijn. Binnen het gehele onderzoeksgebied en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden zijn tenminste 15 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en tenminste 1 paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis aanwezig. Deze verblijfplaatsen worden overigens ontzien. Deze bebouwing blijft behouden. Ze liggen op grote afstand van de voorgenomen ingrepen (tenminste 50 meter).

Zijn er binnen het plangebied locaties met andere ecologische functies (bijv. foerageergebieden), die essentieel zijn voor de functionaliteit van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de dieren (binnen en buiten het plangebied)?

Ja, in het onderzoeksgebied en in het plangebied is een netwerk van vliegroutes en foerageergebieden aanwezig die essentieel is voor de functionaliteit van voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. De dragende structuren in dit netwerk (weergegeven op Afbeelding 9) zijn de Europaboulevard, Gijsbrecht van Aemstelpark, de taluds met de donkere bomenrijen en singels langs de A10, de singel ten noorden van de A.J. Ernststraat, de Van Heenvlietlaan-A. Vivaldistraat en in mindere mate de De Boeelaan. Deze structuren worden gebruikt als vliegroute en foerageergebied, grenzend aan deze structuren zijn in ieder geval

tenminste 16 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis aanwezig. Het netwerk wordt gebruikt als vliegroute en foerageergebied door gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Deze structuren hebben op verschillende locaties verbindingen met elkaar, verblijfplaatsen zijn met elkaar verbonden via de vliegroutes die gelegen zijn grenzend aan deze structuren, voldoende voedselaanbod dat bovendien bereikbaar is vanuit de verblijfplaatsen.

Voorkomt de aanvrager door het nemen van maatregelen overtreding van artikel 11 Flora- en faunawet? Met andere woorden worden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de soorten ontzien.

Door de werkzaamheden ter plaatse van de Zuidas en het Zuidasdok zullen de taluds van de A10 (onderdeel van het vleermuisnetwerk binnen het plangebied), die fungeren als vliegroutes en foerageergebied van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis, verdwijnen. Door het nemen van maatregelen wordt overtreding van artikel 11 Flora- en faunawet voorkomen. Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vleermuizen worden ontzien. Artikel 11 van de Flora- en faunawet wordt door de geplande werkzaamheden niet overtreden: "voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen worden niet weggenomen en verstoord".

De activiteiten mogen worden uitgevoerd, mits maatregelen worden getroffen.

6.1.2 Maatregelen

Door het tijdig (voordat de bomen worden gekapt) treffen van mitigerende maatregelen worden schadelijke effecten op de functionaliteit voor de populatie voorkomen. Mitigerende maatregelen dienen te bestaan uit het versterken van bestaande vliegroutes en creëren van nieuwe vliegroutes:

- Afscherming en scheiding van werklocatie en vliegroute middels schermen. Nadrukkelijk is het van belang dat de kleine wetting langs de Amstel in het oostelijk deel van het plangebied goed wordt afgeschermd van de werkzaamheden middels verduisterde schermen en vleermuisvriendelijke verlichting. De vliegroute dient permanent behouden te blijven.
- Waar mogelijk verduisteren van de watergang langs De Boelelaan: aanplant bomen en struweel, maximaal beperken verlichting naar het water toe gebruik van aangepaste verlichting langs vliegroutes.
- Aanleg natuurvriendelijke oevers langs doorgaande watergangen.
- Indien mogelijk: creëer een ecologische corridor (bijvoorbeeld Pr. Irenestraat) tussen het

Beatrixpark en de F. Roeskestraat met stevige hop-overs over de Beethovenlaan en Parnassusweg (bijv. door aanplant bomen).

- Houd tijdens werkzaamheden rekening met kwetsbare periodes voor vleermuizen.
- Een plus-maatregel voor een verdere verbetering van uitwisseling naar andere gebieden ten noorden van de A10 kan zijn: Zorg voor hop-overs over de A10 Zuid tenminste na de werkzaamheden, opdat vleermuizen zich te allen tijde kunnen verplaatsen naar andere delen van Amsterdam.

Deze mitigerende maatregelen moeten verder worden uitgewerkt in een mitigatieplan.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

In opdracht van Gemeente Amsterdam en Project Zuidasdok heeft Ecoresult een aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van foerageergebied en vliegroutes voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd in het gebied genaamd Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam, gelegen in Amsterdam-Zuid (gemeente Amsterdam, provincie Noord-Holland).

Aanleiding voor het uitvoeren van het vleermuisonderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van Zuidasdok waarbij de A10 over een groot deel verbreed wordt en over een afstand van één kilometer ondergronds wordt gebracht. Als gevolg van dit project verdwijnt een deel van het talud van de snelweg met bomen en begroeiing. In de aan Zuidasdok grenzende gebieden (de flanken) vinden ook allerlei ontwikkelingen (kantoorbouw, verdichting) plaats, waardoor er groen verdwijnt (zie verder hoofdstuk 5). Op basis van door andere partijen uitgevoerde onderzoeken (zie paragraaf 8.1) binnen het plangebied zijn in het plangebied potentieel geschikt foerageergebied en potentieel geschikte vliegroutes van vleermuizen aanwezig die door de werkzaamheden niet worden ontzien. De activiteiten kunnen schadelijke effecten hebben op vleermuizen. De Flora- en faunawet kan hierdoor worden overtreden (zie bijlage 1).

De veldonderzoeken zijn uitgevoerd door L. Boon, S. Boon, K. van Veen en A. van Meurs, ecologisch deskundigen¹³ bij Ecoresult, M. Kuiper en L. van Groningen, ecologisch deskundigen bij Natuurbeleven, D. van der Elsken en J. Schenk, ecologisch deskundigen bij Elsken Ecologie en A. Blokker, ecologisch deskundige bij Gemeente Amsterdam. Allen hebben aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd onder de condities en methodiek van de relevante soortenstandaards.

Totaal 5 vleermuissoorten zijn aangetroffen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en gewone grootoorvleermuis. In het onderzoeksgebied is een netwerk van foerageergebieden en vliegroutes aanwezig, met grenzend hieraan in ieder geval circa 15 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en tenminste 1 paarverblijfplaats van ruige

---

¹³ Voor een definitie van ecologisch deskundige wordt verwezen naar <https://mijn.rvo.nl/ecologisch-deskundige?inheritRedirect=true>

dwergvleermuis. Het onderzoeksgebied maakt tevens deel uit van migratieroutes van meervleermuis. Door de voorgenomen kap van de bomen op de taluds van de A10 en andere ingrepen ter plaatse van de Zuidasdok wordt het netwerk van vleermuizen aangetast, waardoor voortplantingsplaatsen en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen worden verstoord. Door het nemen van maatregelen wordt overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet voorkomen (zie paragraaf 6.1.2).

De mitigerende maatregelen zijn nodig om de functionaliteit en de gunstige staat van instandhouding te waarborgen en om aan de zorgplicht te voldoen voor voortplantingsplaatsen en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen.

Uitvoering van de mitigerende maatregelen dient te gebeuren onder begeleiding van een deskundige ecooloog. De maatregelen dienen te worden uitgewerkt in een mitigatieplan.

7.2   *Aanbevelingen*

Los van de onderzoeksresultaten, maar als duurzame inrichtingsmaatregel "inclusief bouwen voor vleermuizen en vogels, heeft het de ecologische voorkeur om rekening te houden met de wensen van vleermuizen en vogels in het nieuwe ontwerp. Anders gezegd: door inclusief te bouwen voor vleermuizen en vogels wordt bijvoorbeeld een (nieuw) gebouw of kunstwerk toegankelijk voor vleermuizen en vogels of blijft een potentiële vliegroute intact. Ecoresult kan u hierover adviseren en dit opnemen in het mitigatieplan en/of ontwerp voor de nieuwbouw.

8 Geraadpleegde bronnen

8.1 Literatuur

Anon., 2009. Natuurwaardenonderzoek bouwlocatie Gershwin/Zuidas. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Planteam Groen, ecologie, stedelijke recreatie en Water.

Anon., 2012. Natuurwaardenonderzoek Bestemmingsplan Buitenveldert. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Beleidsteam Stad

Anon., 2015. Deelrapport natuur en ecologie Zuidasdok Milieueffectrapport – Bijlage 15. PP 24-Rp-01. Rijkswaterstaat/ProRail/Gemeente Amsterdam

Blokker, A., 2014. Natuurwaardenonderzoek Bestemmingsplangebied Ravel. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Beleidsteam Stad

Duijvenboden, A.J. van, L. van Groningen & M. Kuiper. z.j. Flora- en faunaunderzoek AJ Ernststraat. Natuurbeleven, Amsterdam

Haarsma, A.J. & A. Blokker, 2014. Amsterdam als tippelzone voor de meervleermuis. In: Tussen duin en dijk (13), blz. 5-7.

Kuiper, M., 2013. Onderzoek beschermde flora en fauna Zuidas fase 1 functievrij maken Aanvullend onderzoek: vliegroutes vleermuizen. Natuurbeleven, Amsterdam

Kuiper, M., 2014. Flora- en faunascan Vijver en watergang noordzijde hoofdkantoor AMRO Bomen Mahlerplein. Natuurbeleven, Amsterdam

Molenaar, D., 2011. Oriënterend ecologisch onderzoek fase 1VUmc te Amsterdam en inventarisatie en visuele inspectie bomenbestand. PFBA, Amsterdam

Lubeley, S., 2003. Quartier- und Raumnutzungssystem einer synanthropen Fledermausart (Eptesicus

serotinus) und seine Entstehung in der Ontogenese. Marburg/Lahn.

Rosenau, S., 2001. Untersuchungen zur Quartiernutzung und Habitatnutzung der Breitflügelfledermaus *Eptesicus serotinus* (SCHREBER, 1774) im Berliner Stadtgebiet (Bezirk Spandau). Berlin

Sendor, T., 2002. Population ecology of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus* Schreber, 1774): the significance of the year-round use of hibernacula for life histories. Marburg.

Tink, M., N.G. Burnside & S. Waite, 2014. A Spatial Analysis of Serotine Bat (*Eptesicus serotinus*) Roost Location and Landscape Structure: A Case Study in Sussex, UK. In: International Journal of Biodiversity

Verboom, B. & H. Huitema, 1997. The importance of linear landscape elements for the pipistrelle *Pipistrellus pipistrellus* and the serotine bat *Eptesicus serotinus*. In: Landscape Ecology vol 12 no 2 pp 117-125 (1997), Amsterdam

8.2 Internet

Leeftijd bebouwing: All buildings in the Netherlands, shaded by year of construction

<http://code.waag.org/buildings>

PDOK (Publieke Dienstverlening Op Kaart)

<https://www.pdok.nl/>

Soortenstandaards

<http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/flora-en-faunawet-ffw/ontheffing-vrijstelling/soortenstandaard/beschikbare>

Vleermuisprotocol 2013

<http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/items/vleermuisprotocol-2013-uitgebracht.aspx>

Weergegevens

<http://projects.knmi.nl/klimatologie/daggegevens/>

Bijlage 1 Toelichting Flora- en faunawet

Bron: <http://mijn.rvo.nl>

Soortenbescherming door Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Ongeveer 500 van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen vallen onder de bescherming van deze wet. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig.

Voor wie

De Flora- en faunawet geldt voor iedereen in Nederland.

Wat is verboden

Gaat u bouwen, slopen, dempen, saneren, aanleggen of andere activiteiten voor ruimtelijke ontwikkeling uitvoeren? Dan moet u zich eerst afvragen of er beschermde inheemse soorten aanwezig zijn. Dan is de kans groot dat u te maken krijgt met onderstaande verboden. Het is verboden:

Beschermde inheemse plantensoorten:

- te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enig andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Beschermde inheemse diersoorten:

- te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- opzettelijk te verontrusten.

Van beschermde inheemse diersoorten:

- de nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- de eieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Welke soorten zijn beschermd

Er is veel informatie over soorten beschikbaar op internet. Hieronder staat een opsomming van informatie die u nodig heeft. U bepaalt zelf of u wel of niet met een beschermde soort te maken heeft.

- Soortendatabase
In deze database staat informatie over soorten die in Nederland in het wild voorkomen en op welke manier ze worden beschermd.
- Soortenregister
Deze database geeft inhoudelijke informatie over Nederlandse planten- en diersoorten. Bij elke soort staat een uitgebreide beschrijving van onder meer verspreiding, biotoop en levenswijze.
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In deze databank vindt u informatie over waar Nederlandse planten- en diersoorten voorkomen. Deze is beschikbaar voor bedrijven en overheden. U kunt zich hiervoor aanmelden op de website van de Gegevensautoriteit natuur.

Zorgplicht flora en fauna

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat u nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moet voorkomen. De zorgplicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. Bij beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Wet- en regelgeving

Om de in het wild levende planten- en diersoorten te beschermen is de Flora en faunawet gemaakt. In de wet zijn een aantal verboden opgenomen. Van deze verboden kan alleen onder voorwaarden worden afgeweken. Hiervoor is vrijstelling of ontheffing mogelijk. Het verschilt wel per activiteit, verbodsbepaling of soort.

Verschil vrijstelling en ontheffing

Een vrijstelling is een uitzondering op een verbod. Deze geldt voor iedereen die aan de voorwaarden van de vrijstelling voldoet. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Kaderwet

De Flora- en faunawet is een 'kaderwet'. In de wet staan alleen algemene principes en

verantwoordelijkheden. De details zijn geregeld in een groot aantal algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. Sommige bepalingen uit de Flora- en faunawet komen voort uit afspraken over biodiversiteit die op internationaal en Europees niveau zijn gemaakt. Zoals:

- Vogelrichtlijn > Europese richtlijn voor het behoud van de vogelstand.
- Habitatrichtlijn > Europese richtlijn voor de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

De bepalingen over soortenbescherming die in deze richtlijnen staan, zijn opgenomen in de Flora- en faunawet. Ook bepalingen van het CITES-verdrag staan in de Flora- en faunawet. Voor meer informatie hierover gaat u naar CITES.

Waar vindt u de wet- en regelgeving

Alle wet- en regelgeving rond de Flora- en faunawet is te vinden op Overheid.nl. Bij 'Wettechnische informatie' vindt u ook alle actuele informatie over afgeleide regelgeving en wijzigingen van de Flora- en faunawet.

Tabellen soorten Flora- en faunawet

In 3 tabellen staan alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet (Ffwet). De tabellen zijn aan de ene kant aan de orde bij ontheffingverlening voor artikel 75 en aan de andere kant bij vrijstellingen in het kader van het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen (AMvB artikel 75).

Vogelsoorten zijn in deze tabellen niet apart opgenomen, omdat het een erg lange lijst is. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd (behalve exoten). In de toelichting bij de tabellen staat aangegeven welk regime toepasselijk is voor vogelsoorten.

Toelichting tabel I

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen

afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).

Toelichting tabel II

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

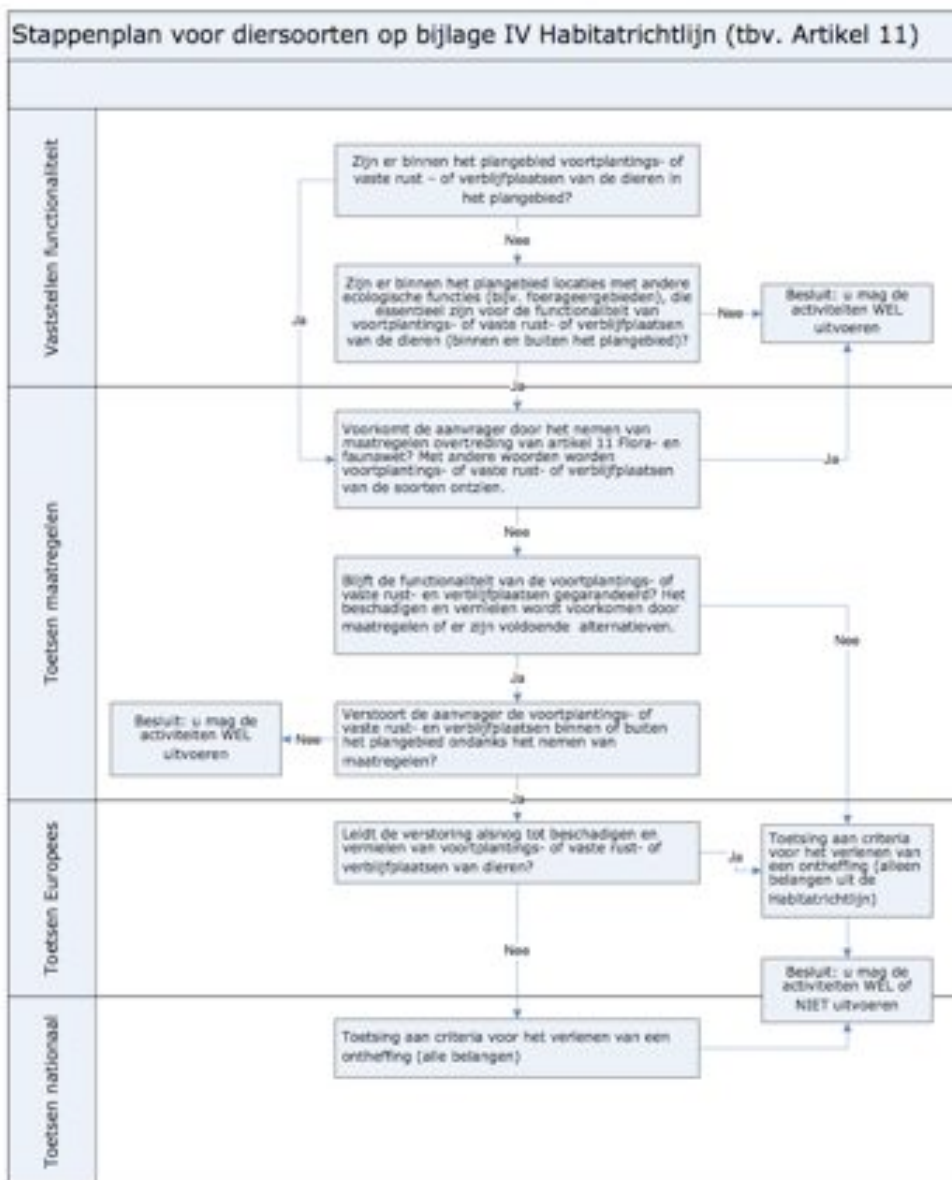
Toelichting tabel III

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Ffwet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig.
- Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.
- Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn.

uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).

- De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.

Bijlage 2 Stappenplan voor diersoorten bijlage IV Habitatrichtlijn (waaronder vleermuizen)

Financiering

× Gemeente
× Amsterdam

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

 Provincie
Noord-Holland

Medegefinancierd door de Europese Unie
Trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T)

In deze publicatie wordt slechts de mening van de auteur weer-
gegeven. De Europese Unie is niet aansprakelijk voor het gebruik
dat eventueel wordt gemaakt van de informatie in deze publicatie.